

Sygn. akt II Ka 716/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący:	SSO Dariusz Póltorak
Protokolant:	st.sekr.sąd. Agata Polkowska

po rozpoznaniu w dniu 28 grudnia 2016 r.

sprawy **A. K.**

oskarżonego z art. 216 §1 kk

na skutek apelacji, wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego

od wyroku Sądu Rejonowego w Węgrowie

z dnia 27 września 2016 r. sygn. akt II K 557/14

wyrok uchyla i sprawę A. K. do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Węgrowie.

Sygn. II Ka 716/16

UZASADNIENIE

A. K. został oskarżony o to, że w dniu 8 maja 2014 r. w Ż. wyzywał M. U. od k... i obrażał innymi słowami,

tj. o czyn z art. 216 § 1 kk

Sąd Rejonowy w Węgrowie wyrokiem z dnia 27 września 2015 r., sygn. II K 557/14:

I. oskarżonego A. K. uniewinnił od popełnienia zarzucanego mu czynu;

II. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego A. K. kwotę 504 (pięciuset czterech) złotych tytułem zwrotu kosztów wynagrodzenia za obronę wykonywaną w sprawie przez adw. A. S.;

III. kosztami procesu obciążył oskarżycielkę prywatną M. U.

Apelację od przedstawionego wyżej wyroku wniósł pełnomocnik oskarżycielki prywatnej M. U., zaskarżając go w całości. Orzeczeniu temu zarzucił:

1. mające wpływ na treść wydanego wyroku naruszenie przepisów postępowania art. 7 kpk, art. 366 § 1 kpk oraz art. 392 § 1 kpk poprzez dokonanie nieprawidłowej i nielogicznej oceny dowodów z zeznań pokrzywdzonej oraz świadków oskarżenia oraz poprzez niedopuszczenie dowodu z akt sprawy Ds. 755/14 Prokuratury Rejonowej w Węgrowie, w tym poprzez nieodczytanie zeznań złożonych przez świadków w tej sprawie;

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydania wyroku, wynikający z naruszenia przepisów postępowania, wyrażający się nieprawidłowym uznaniem, że oskarżony nie dopuścił się znieważenia M. U..

W następstwie tak sformułowanych zarzutów pełnomocnik oskarżycielki prywatnej wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Węgrowie.

Na rozprawie apelacyjnej Sąd Okręgowy postanowił uzupełnić materiał dowodowy poprzez zaliczenie w jego poczet akt sprawy o sygn. Ds. 755/14 Prokuratury Rejonowej w Węgrowie i II K 556/14 Sądu Rejonowego w Węgrowie, które Sąd ujawnił za zgodą stron bez odczytywania. Po udzieleniu głosu stronom, pełnomocnik oskarżycielki prywatnej poparł apelację i wnioski w niej zawarty, nadto wniósł o zasądzenie od oskarżonego na rzecz oskarżycielki prywatnej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje. obrońca oskarżonego wniósł o nieuwzględnienie apelacji i utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy. Pełnomocnik oskarżycielki prywatnej i obrońca oskarżonej zareplikowali, zaś oskarżycielka prywatna przyłączyła się do stanowiska swojego pełnomocnika.

Sąd Okręgowy w Siedlcach zauważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej jako zasadna, zasługiwała na uwzględnienie. Sąd Odwoławczy podzielił zarówno podniesione w niej zarzuty, jak również przytoczoną na ich poparcie argumentację.

Nie przesądzając kwestii ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie niniejszej, stwierdzić należy, iż zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Węgrowie musiał zostać uchylony, a sprawa przekazana do ponownego rozpoznania, albowiem orzeczenie to zostało wydane z obrazą przepisów prawa procesowego, nade wszystko art. 7 kpk, art. 167 kpk, art. 410 kpk, art. 424 § 1 pkt 1 kpk, art. 366 § 1 kpk oraz art. 391 § 1 kpk. Konsekwencją obrazy wskazanych przepisów są poczynione przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne obarczone tzw. „błędem braku”. Suma uchybień, jakich dopuścił się Sąd meriti, wyklucza możliwość merytorycznej kontroli zaskarżonego wyroku w postępowaniu apelacyjnym.

W pierwszej kolejności zaznaczyć należy, iż kardynalnym mankamentem pierwszoinstancyjnego postępowania, w efekcie którego Sąd Rejonowy w Węgrowie wydał zaskarżony wyrok, jest obraza art. 167 kpk polegająca na nierozpoznaniu wniosków dowodowych pełnomocnika oskarżycielki prywatnej M. U.. Sąd ferując zaskarżony wyrok nie wykorzystał bowiem wszystkich dostępnych mu środków dowodowych.

Skarżący słusznie wskazuje, iż już w prywatnym akcie oskarżenia sformułowano wnioski dowodowe o dopuszczenie dowodu z akt postępowania przygotowawczego o sygn. Ds. 755/14 oraz akt postępowania sądowego SR w Węgrowie II K 557/14 (II Kp 134/14). Następnym tegoż uchybienia było to, iż nie odczytano zeznającym w sprawie świadkom ich zeznań złożonych w tymże postępowaniu, dotyczących okoliczności zdarzenia będącego przedmiotem niniejszego postępowania prywatnoskargowego, które to zeznania zostały złożone bezpośrednio po zdarzeniu, i nie uległy jeszcze częściowemu zatarciu w pamięci relacjonujących je osób z uwagi na upływ czasu.

Ich doniosłe znaczenie dla rozstrzygnięcia tej sprawy widoczne pozostaje w szczególności przez pryzmat tego, iż zarówno M. jak i T. U. obszernie, szczegółowo, przytaczając konkretne wulgarne sformułowania, relacjonowały o zniewadze, jakiej dopuścić się miał oskarżony w dacie i miejscu wskazanym w zarzucie z prywatnego aktu oskarżenia. Tymczasem Sąd Rejonowy w wątpliwość poddawał całokształt ich depozycji z uwagi na właśnie ów brak fragmentu ich zeznań dotyczących samego zniesławienia M. U. przez jej wuja – oskarżonego A. K., które paradoksalnie znajdowały się w aktach Ds. 755/14. Pośrednio korelują one z zapisami z notatnika służbowego funkcjonariusza Policji, dokonującego interwencji w dniu zdarzenia, gdzie zapisano, iż A. K. „zaczął ich [D., M. i T. U.] wyzywać” (k. 77 akt sprawy II K 556/14).

Mimo powyższej okoliczności, oceniając zeznania pokrzywdzonej, Sąd Rejonowy zaznaczył, iż M. U. uczestnicząc w dyskusji z policjantami całkowitym milczeniem pominęła fakt dokonania na jej osobie przestępstwa – w przekonaniu Sądu nie dlatego, że zapomniała bądź uznała je w tamtym momencie za mało istotne, ale dlatego, że nie miało ono

miejsca. Z tak przeprowadzoną oceną tegoż dowodu nie sposób się było jednak zgodzić i zdecydowanie uznać ją należy za dowolną.

Kolejnym defektem pierwszoinstancyjnego rozstrzygnięcia jest samo uzasadnienie zaskarżonego wyroku, pozbawione części wstępnej dotyczącej ustaleń faktycznych oraz pogłębionej analizy oceny dowodów i tym samym naruszenie przez Sąd I instancji przepisu art. 424 § 1 pkt 1 kpk.

Zgodnie z dyspozycją tegoż przepisu, pisemne motywy wyroku powinny zawierać wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych. Tego niezbędnego elementu - przez pryzmat kontroli instancyjnej wyroku, jego prawidłowości i słuszności - zabrakło.

Co prawda, w myśl przepisu art. 455a kpk, dodanego ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396), jaki wszedł w życie z dniem 01 lipca 2015 r., nie można uchylić wyroku z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 424 kpk. Niemniej jednak, niekwestionowanym pozostaje, iż sama wadliwość uzasadnienia może świadczyć o wadliwości procedowania i wyrokowania, dlatego winna skłonić Sąd Odwoławczy do tym wnikliwszej kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia.

Jak wskazuje się w orzecznictwie, pominięcie istotnych dowodów winno być oceniane pod kątem nie tyle wad samego uzasadnienia, ale obraży art. 7 kpk i art. 410 kpk (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 marca 2016 r., sygn. II AKA 521/15, OSA/Kat. 2016/2/5, Legalis Numer 1446608).

W ocenie Sądu II instancji, w przedmiotowej sprawie urzeczywistniła się obraza przepisu art. 7 kpk, art. 410 kpk, jak i art. 424 § 1 pkt 1 kpk.

Fragmenty uzasadnienia pierwszoinstancyjnego dotyczące oceny dowodów wskazują, iż pozostaje ona nader szczątkowa i aprioryczna. Doskonałym odzwierciedleniem tego stwierdzenia jest chociażby ocena zeznań J. K. – funkcjonariusza Policji. Tok rozumowania Sądu Rejonowego przedstawiony w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku, a dotyczący oceny dowodów osobowych w postaci relacji o zdarzeniu będącym przedmiotem tegoż postępowania, jest obciążony znacznymi lukami, które wynikają bezpośrednio z braku uwzględnienia całokształtu okoliczności przedmiotowej sprawy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy zbyt dużą wagę przywiązał do tego, iż skarga prywatna w przedmiotowej sprawie wpłynęła do sądu po tym, kiedy M. U. postawiono zarzut o czyn z art. 158 § 1 kk i po skierowaniu w tej sprawie publicznego aktu oskarżenia, pomijając przy tym całkowicie wzajemność oskarżeń stron sporu i toczące się uprzednio postępowanie przygotowawcze w sprawie Ds. 755/14 o czyn z art. 190 § 1 kk, jakiego miał się dopuścić oskarżony. Zważenia wymagało, iż początkowo niewątpliwie to ono stanowiło dla pokrzywdzonej drogę dochodzenia swoich praw. Z uwagi na fakt, iż postępowanie to zakończyło się postanowieniem o umorzeniu dochodzenia, zaskarżonym przez pokrzywdzoną i utrzymanym w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 30 września 2014 r., sygn. II Kp 135/14 (k. 40-40v akt sprawy Ds. 755/14), logiczną pozostaje zatem konstatacja, iż droga prywatnoskargowa była naturalną konsekwencją tego rozstrzygnięcia i dążenia przez pokrzywdzoną do ukarania A. K..

Wyraźnie zaznaczyć w tym miejscu należy także, iż Sąd I instancji nie uczynił zadość przepisowi art. 366 § 1 kpk i nie wyjaśnił wszystkich istotnych okoliczności przedmiotowej sprawy. Spoczywający na przewodniczącym składu sądu obowiązek kierowania rozprawą i czuwania nad jej prawidłowym przebiegiem to nie tylko techniczne kierowanie rozprawą, zapewniające sprawny jej przebieg. W aspekcie formalnym, w toku przewodu sądowego, powinnością przewodniczącego jest nade wszystko dążenie do realizacji zasady prawdy materialnej oraz czuwanie, aby rozprawa toczyła się zgodnie z przepisami ustawy karnoprocesowej, w tym aby ściśle przestrzegane były uprawnienia osób uczestniczących w rozprawie, a także troska o to, aby poszczególne czynności wykonywane były w ustawowo określonym porządku i w sposób zapewniający realizację słusznych interesów stron postępowania. Obowiązkiem przewodniczącego, wynikającym z treści art. 366 § 1 kpk jest zadbać, by dowody znaczące dla rozstrzygnięcia zostały

ujawnione w toku przewodu. Urzeczywistnia się to nie tylko poprzez przeprowadzenie dowodów zawnioskowanych przez strony, ale także wskutek podjęcia z urzędu niezbędnej inicjatywy dowodowej.

Naruszenie art. 391 § 1 kpk polegające na braku odczytania przez Sąd Rejonowy zeznań świadków z postępowań o sygn. Ds. 755/14 i II K 556/14 uznać należy za następstwo powyższych uchybień.

Zwrócić należy także uwagę na naruszenie przez Sąd I instancji przepisu art. 410 kpk, poza opisanymi wyżej przesłankami prowadzącymi do uznania, iż miało ono miejsce także w tej sprawie, z dezaprobatą należy ustosunkować się do globalnego ujawnienia dowodów przez ten Sąd, podczas gdy w ocenie Sądu Okręgowego, celowym w realiach tej sprawy było skonfrontowanie fragmentów relacji poszczególnych świadków, składanych na potrzeby innych postępowań, poprzez ich odczytanie na rozprawie głównej. Niewątpliwie przeprowadzenie tej czynności procesowej przyczyniłoby się do uwypuklenia ewentualnych rozbieżności, które zostały pominięte.

W kontekście art. 410 kpk zwrócić należy także uwagę, iż długoletni konflikt między stronami - jego podłoże, przebieg i poszczególne zawinienia obu stron, nie stanowiły przedmiotu niniejszego postępowania lecz jego – podlegające oczywiście uwzględnieniu – ale jednak tło. Jak wynika z całokształtu materiału dowodowego, ów konflikt jest szczególnie zaogniony między oskarżonym A. K. i jego żoną a jej bratem D. U. i jego żoną, przy czym teściowa oskarżonego – T. U. od lat konsekwentnie opowiada się po stronie syna D.. Pokrzywdzona M. U. oraz G. K. (syn oskarżonego), którzy są dla siebie rodzeństwem ciotecznym, są w ten konflikt niejako wciągnięci za pośrednictwem rodziców. Niecelowe dla rozstrzygnięcia jest zatem rozważanie skali wzajemnych zaniedbań rodzinnych i rozliczeń majątkowych, które miały miejsce wiele lat temu. Priorytetową kwestią w przedmiotowej sprawie było natomiast ustalenie, zgodnie z zasadą prawdy materialnej wyrażonej w art. 2 § 2 kpk, czy znieważenie oskarżycieli prywatnej M. U. przez oskarżonego w dacie i miejscu wskazanym w zarzucie rzeczywiście miało miejsce.

Mając na uwadze wszelkie wskazane wyżej uchybienia, w przekonaniu Sądu Odwoławczego, w tym stanie sprawy, rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w Węgrowie o uniewinnieniu oskarżonego A. K. było przedwczesne i co za tym idzie, zaskarżony wyrok wymagał uchylenia i przekazania przedmiotowej sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Procedując po raz kolejny, Sąd Rejonowy wykorzysta wszelkie istotne dla rozstrzygnięcia a dostępne środki dowodowe. Następnie dokona wszechstronnej, wnikliwej, wieloaspektowej i konfrontacyjnej analizy wszystkich dowodów zgromadzonych w sprawie, w kontekście zarzutu zaprezentowanego w prywatnym akcie oskarżenia, wystrzegając się przy tym dowolnej, generalizującej oceny dowodów, mając na względzie przede wszystkim treść art. 7 kpk. Uwzględni przy tym konflikt między stronami oraz możliwość wyolbrzymiania pewnych okoliczności, jaka zaistnieć może w relacjach zwaśnionych stron z uwagi na silne emocje z nim związane. Wnioski wysnute z tej analizy, prowadzące do ustalenia stanu faktycznego sprawy, rzeczowo i szczegółowo uargumentuje w uzasadnieniu merytorycznego rozstrzygnięcia, opisując przy tym swoje spostrzeżenia płynące z zasady bezpośredniości, będącą domeną Sądu I instancji. W zakresie dowodów, które nie miały wpływu na uchylenie wyroku, kierując się ekonomią procesową, Sąd Rejonowy rozważy jednocześnie poprzestanie na ich ujawnieniu na rozprawie głównej w myśl art. 442 § 2 kpk.

Redagując wyrok i ewentualne jego uzasadnienie Sąd zadba również, aby nie zostały w nich zawarte słowa wulgarne nawet jeśli pojawiają się one w zarzucie aktu oskarżenia, czy też zeznaniach świadków.

Z tych względów, w oparciu o dyspozycję art. 456 kpk w zw. z art. 437 § 2 kpk, Sąd Okręgowy w Siedlcach orzekł jak w wyroku.